

- Gene. 12.** Iacob, Petrus & Andreas. Cognatiōe, ut Abraam & Lot, iuxta quod ipse Abraam ait: Ne quāso sit iurgi um inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos, fratres enim sumus. Similiter Iacob & Laban, eodem Laban dicente: Num quia frater meus es, grati seruius mihi? Gēte, sicut omnes Iudaei fratres dicti sunt, dicente ipso latore legis Moysē: Si constituendo constitueris super te regem, non habebis potestatem aliā gentis hominem cōstituere, sed eū qui sit frater tuus, id est, de gēte tua. Dilectione, sicut omnes Christiani fratres uocātur, dño discipulis dicēte: Omnes enim uos fratres estis, Eodem modo fratres domini cognatione dicti sunt, quia de illius erāt, p̄genie. Ergo dñs non solum unigenitus, sed etiā primogenitus dicitur, quod nō solum alij ex Maria post eum nati nō sunt, sed quia ante eum nullus. Quod autem subiungitur, plenum gratiæ et ueritatis, singulari gratia dei filio in homine quē assumpsit datū est à patre, ut ex quo homo esse inciperet, p̄fectus esset deus, p̄fectus & homo. Nec eandem gratiam ad mensurā accepit ut puri hoīes, sed factus homo plenus gratia fuit, sicut dicit Apostolus: In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et Iohānes baptista: Et de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiā pro gratia. De qua plenitudine gratiæ per Psalmistā dicitur: Vnxit te deus deus tuus oleo lætitiæ pro cōsorbibus tuis. Veritate quoque plenus fuit, sicut ipse in euangelio dicit: Ego sum uia, ueritas, & uita.
- Coloss. 1.** it, sicut dicit Apostolus: In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et Iohānes baptista: Et de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiā pro gratia. De qua plenitudine gratiæ per Psalmistā dicitur: Vnxit te deus deus tuus oleo lætitiæ pro cōsorbibus tuis. Veritate quoque plenus fuit, sicut ipse in euangelio dicit: Ego sum uia, ueritas, & uita.
- Psal. 44.**

DE SANCTO STEPHANO Protomartyre. Matthæi xxiiij.

In illo tempore dixit Iesus turbis Iudæorum: Ecce ego mitto ad uos prophetas & sapientes & scribas, & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in synagogis uestris. Et reliqua.

Narrat superior textus euangelij, qualiter dominus confictum habens cum Iudæis, conuicerit eos homicidas & homicidarum filios, qui cum edificarent sepulchra prophetarum, & ornarēt monumenta iustorum, dicentes: Quia si fuissetus in diebus patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine prophetarum. In hoc se filios eorum ostendebant, qui prophetas occiderant, quod animū plenum habentes inuidiæ, Christū eiusq; discipulos persequebantur. Vnde & dominus adiungit, dicēs: Itaque testimonio estis uobismet ipsis, quod filij estis eorum qui prophetas occiderunt. & uos implete mensuram patrum uestrorū. Ac si diceret: Quod illis defuit, uos implere cupitis. Illi occiderūt membra, uos caput persequimini: illi prophetas, uos ipsum dominum prophetarum, qui ab eis prædictus est, occidere desideratis, et me eosq; discipulos, quos illi ideo quæ non uiderunt, non occiderunt: uos uidētes, illorum desiderium implere desideratis. Quibus cōgruit qd subditur: Serpentes, genimina uiperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ? Recte ergo uiperarū nomine isti uocantur, quia sicut ex uiperis uiperæ, & ex serpētibus serpentes nascūtur, sic isti ex uenenatis parentibus uenenatū animum trahētes, Christū eiusq; discipulos persequi moliebantur. Cōuenit autē istis,

quod uiperarū natura traditur esse, ut in conceptione moriatur pater, in parturitione mater. Quamuis enim diuersa sint genera uiperarum & serpentium, tradunt tñ tantummodo duas esse uiperas in partibus Arabia, ubi nulla habitatio hominum cōsistit, quia, nō solum homo si accesserit, uerum etiam si auis desuper uolauerit, à flatu earum interimitur. Quarum conceptio tarde euenit, sed quoriscūq; euenit, ita fit, ut in conceptione moriatur pater (ut diximus) & in parturitiōe mater. Nā tempore cōceptionis, mas caput in ora fœminæ mittit, at illa prę nimio amore stringens caput illius abscondit. Cum uero tēpus parturitiōis euenit, scindit uenter matris, & sic filij egrediuntur, & ita fit, ut in conceptione moriatur pater, & in parturitiōe mater. Vnde uipera dicta est, quod ui pariat, uel ui perire faciat. Tales ergo per similitudinem fuerunt Iudæi, quia Christū, qui eos spiritaliter generare uenerat, crucis patibulo cruentis manibus tradiderunt, dicentes: Crucifige crucifige illum, Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Ecclesiam quoq; q̄ spiritalis mater erat eorū futura, persecuti sunt, primū in apostolis, per quos sancta ecclesia regebatur, deinde in eorū successoribus, de quibus nūc dicit: **Ecce ego mitto ad uos p̄phetas & sapientes & scribas.** Sed in exordio huius lectiōis hereticorū dogma destrui, q̄ dixerunt alium deū esse ueteris testamenti & alium noui, cum dicit: [Ecce ego mitto ad uos prophetas & sapientes & scribas.] Ac si diceret: Ego qui quondam ad patres uestros misi prophetas & sapientes & scribas, idem ipse & non alius mitto nunc prophetas, & sapientes, & scribas. Fuerunt enim in ueteri testamento prophetæ, sapientes & scribæ:

fuerunt & in nouo. In ueteri testamēto fuerunt pro-
 phetae, Isaias, Ieremias, & multi alij: fuerunt sapiētes,
 sicut Salomon & Samuel, & plures alij: fuerūt & scri-
 ba, qualis fuit Moyses, qui legem scripsit, & Ezras,
 qui post captiuitatem Babylonīā, in cēsis bibliothe-
 cis, legem recuperauit. De quo scriptum est: **Ascēdit**
Ezras de Babylone, & ipse fuit scriba uelox in lege
 Moysi. In nouo testamento legimus **Agabum** pro-
 phetae, & quatuor filias **Philippi**. Et omnis qui fu-
 tura mala cauere monet, & bona diligere, propheta
 est. Fuerunt sapientes, sicut apostoli, sicut euāgelista,
 qui dicta uel facta dominica nobis scripta relique-
 runt. De quibus dominus in euangelio: **Omnis scri-
 ba doctus in regno caelorum**, similis est homini patri-
 familias, q̄ profert de thesauro suo noua & uetera.
 Sed patres eorum ex illis occiderunt **Isaiam**, **Ieremi-**
am, & multos alios: isti autem **Iacobum iustum** de
 pinnaculo templi praecipitauerunt, **Stephanū** quoq̄
 (cuius hodie colimus solennitatem) lapidauerunt,
Petrum & **Andream** crucifixerunt, & **Paulum** de-
 collauerunt. Quod autem in synagogis suis flagella-
 uerunt & persecuti eos fuerunt de ciuitate in ciuita-
 tem, liber Actuum apostolorū pleniter narrat, cum
 dicit: quia ibāt discipuli à conspectu concilij gauden-
 tes, quoniā digni habiti erant pro nomine Iesu con-
 tumeliam pati. **Ut veniat super vos omnis san-
 guis iustus.** Queritur quomodo omnis sanguis iu-
 stus super eos, quibus haec dñs loquebatur, uenire di-
 catur, cum non ipsi om̄em sanguinem iustum fude-
 rint: Ad quod respondendum, quod malorum gene-
 rationi per imitationem se sociauerunt, ideo & in re-
 tributione uindictae participes eorum esse dicuntur.

1. Eze. 7.
Actu. 11.

Actu. 21.
et 21.

Matth. 13.

Actu. 5.

A sanguine Abel iusti. vsq; ad sanguinē Zachariæ filij Barachiæ. quæ occidistis inter templū & altare. De Abel qui fuerit, uel qd à fratre per inuidiam occisus sit, nulla est ambiguitas. Quod aut iustus fuerit, non solū in Genesi legitur, ubi eius mu- nera deo accepta esse memorant, & ubi sanguis eius ad dñm clamasse dī, sed etiam nunc testimonium ei perhibet, dicens: [A sanguine Abel iusti.] Queritur autē quis iste Zacharias fuerit, quia multos legimus Zacharias, & ne cuiquā errādi tribuatur facultas, adiunctum est [quæ occidistis inter tēplum & altare.] Diuersa em̄ de hoc, diuersi senserunt. Nonnulli dixe- runt hunc Zachariā fuisse, qui inter duodecim pphetas minores undecimus ponitur, noīe patris ei cōfen- tiente, eo qd filius fuerit Barachiæ, sed occisionis lo- cus minime concordat, quia quō inter templū & al- tare occisus fuerit, non reperitur, maxime cum suo tēpore tēplum ab his qui de captiuitate ascēderant, reādicaretur, & idē Zacharias, qā prospera eius pph- etaret, in magna ueneratione à populo habebat. Alij dixerunt hunc Zachariā fuisse patrē Iohānis Ba- ptistæ, & p̄pterea quod aduentum dñi uenturū, præ- dicaret, à populo sit interfectus: sed hæc opinio magis ex apocryphorū somnijs & deliramentis descen- dit, quā ex ueritate. Sed cum ab his excludimur, re- currit mēs ad Regnorū libros, in quibus legimus, qā
 4. Reg. ii. Ozia rege mortuo, cū Athalia impijssima regina lo- cum eius suscepisset, & interficeret om̄e semen regij, tulit Ioiada pōtifex unū de filijs regis, q̄ erat minor natu, Ioas noīe, & abscondit eum in tēplo dñi sex an- nis. Seprimo aut anno unxit eū in regem, inijtq; cum eo factus & cum om̄i populo, ut in lege dei ambula-

ret, quod & fecit cunctis diebus quibus uixit Ioiada. Mortuo autē Ioiada, successit ei in honore & ordine sacerdotali filius eius Zacharias noīe, uir bonus & iustus. Cūq; Ios declinare cōpisset à lege dñi, frequēter arguit eū Zacharias. Propter qđ odium regis incurrit, int̄m ut una die cum publice argueret eū, irātus rex, iussisset eū lapidare in porticu domus dñi, quū cum moreretur inter lapides, ait: Videat deus et iudicet, & sicut ipsa scriptura adiūgit, Non est recordatus Ios quæ pater eius fecisset ei bona, sed occidit colla staneum suū filium eius quise nutrierat. Hic est ergo Zacharias, qui occisus est à Ios rege, cuius iustitiæ dñs testimoniū perhibet, dicens: [A sanguine Abel iusti, usq; ad sanguinē Zachariæ filij Barachiz, quem occidistis inter tēplum & altare]. i. inter adē tēpli, & altare incensi. Fecerat Salomō altare ænēum, ut Regum narrat historia, ante fores domus dñi, in porticu templi, ut offerretur in eo sacrificia quotidie mane & uespere: qā altare aureum quod erat in domo domini, non poterat sustinere om̄ia holocausta quæ offerebantur. Iuxta altare uero ænēum fons Siloe erat, ubi etiam lapides rubri apparent, unde & à simplicibus æstimat quod sanguine huius iusti uiri sint sordati. Sed cum Zachariam habeamus, & occisionis consentiat locus, nomen patris discordare uidetur, quia ibi legitur filius Ioiadæ, hic dicitur filius Barachiz. Vbi quāuis possit prudens lector respondere, hunc fuisse iuxta ueterem consuetudinē fortasse binomiū, & alibi Ioiadā, & alibi Barachiā fuisse nominatum, nostamen dicimus, quia ubiq; in Latina lingua scriptura deficit, recurrēdū est ad Græcā uel Hebræicā proprietatē, ex quibus eadē scriptura sumperat

originem, ut per interpretationem congruam cōueniens appareat, quod ad literam incōueniens sonat. **Ioiada** ergo interpretatur iustitia dñi, **Barachias** memoria domini, **Zacharias** benedictus dñi. **Quia** ergo de iustitia domini, & de memoria domini nascitur benedictio dñi, iuxta congruam interpretationem nihil discordare uidetur, utrū **Barachias**, an **Ioiadae** filius legatur. **Nam** in euangelio quo **Nazarai** utunt, pro filio **Barachiae**, filius **Ioiadae** dicit. **Non** autē sine causa purandum est, quod dñs beatorum martyrum mentionē faciens, hos duos specialiter nominare uoluit, **Abel**. s. & **Zachariam**, cum ab initio seculi multi alij, p̄ eius nomine fuissent occisi. **Tales** ergo ponere uoluit, per quorum martyrium omnium passiones significarentur, q̄ pro eius nomine passi fuerant, uel passuri erant. **Per Abel** uero, q̄ non propter prædicationem, sed propter inuidiā in agro occisus, non reluctasse dñi uel legitur, illi significantur, qui simplices sunt in doctrina, firmi tamen fide, qui scientes tantum **Christum** & hunc crucifixum, magis eligunt pro eius nomine mori, quā eius fidem negare. **Per Zachariam** uero, qui sacerdos fuit in ordine p̄tificiali, & non in agro, sed propter prædicationem inter templum & altare est occisus, illi significantur, qui magistri & doctores ecclesiae sunt, & propter constantiam euangelizandi, uel propter correptionē reprobōrum martyrium sumpserunt. **Quorū** primus post domini passionem fuit beatus **Stephanus** Leuita, cuius hodie festiuitatem celebramus, qui ad prædicandum ordinatus ab apostolis, cum ex autoritate diuinæ legis **Christum** filium dei doceret, reprobōrum manibus est lapidatus. **Nec** tamē inter lapides amisit patientiam, sed in

oratione puram exhibuit conscientiam, supplicans ad lapidatibus & dicens: Domine Iesu, ne statuas illis hoc peccatum, quia nesciunt quid faciunt. Amen dico vobis, venient hæc omnia super generationem istam. Si quem mouet quod hæc omnia super generationem unam uenire dicantur, cum nec Abel nec Zacharia ipsi occiderint, intelligat, quia autoritas sacre scripturæ est, duas generationes commemorare, bonorum scilicet & malorum. De bonis legimus: Generatio rectorum benedicetur. Et iterum: Hæc est generatio quærentium dñm, quærentium faciem dei Iacob. De malis uero, Generatio praua & perversa. Et iterum: Generatio quæ non direxit cor suum. Et gens absque consilio, & sine prudentia. Vnde & dñs in euangelio ait: Generatio praua & adultera signum quærit. Omnes ergo persecutores fidelium, à primo Cain usque ad ultimum qui uenturus est, in una generatione computantur, quoniam etsi diuisi sunt in tempore, uniti sunt in mala uoluntate. Similiter & illi, qui per bona opera generationi rectorum adherent, in futuro præmii cum eis accipiēt. Ierusalē Ierusalē, quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties uolui congregare filios tuos quæ admodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluitis. Cū dñs ad Ierusalē loquitur, non ad saxa uel ædificia putandus est loqui, sed metaphoricè ad ipsos hoies, ut per inhabitatum habitantes intelligas. Quos paterno plaxit affectu, quia eorum interitum cito præciebat esse uenturum, iuxta quod alibi legimus: quoniam cum uidisset Iesus ciuitatē, fleuit super illā, dicens: Quia si cognouisses & tu. Cū autē adiunxit, [quod occidis prophetas & lapidas eos, qui ad te missi sunt,]

psalm. 122
psalm. 23

Matth. 23

ostendit præteritis temporibus, prophetas ad salutem eiusdem populi esse missos. Quæritur autem quomodo dominus dicat. [Quoties uolui congregare filios tuos, quæ admodum gallina congregat pullos suos sub alis, & noluit,] cum alibi scriptum sit: Omnia quæcumque uoluit dominus, fecit, in caelo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Quia enim omnia quæ uult facit, quomodo filios Ierusalem congregare uoluit, & non congregauit? Ad quod dicendum est, quia omnipotens deus, hominum seruicia non uult habere coacta, sed spontanea & uoluntaria, ut inueniat in nostra bona uoluntate, quod remuneret ex sua gratuita largitate: & ideo pius & omnipotens deus, qui non uult mortem peccatoris, sed ut conuerratur, & uiuat: non propterea reliquit filios Ierusalem, quia congregare non potuit, sed quia illos nolentes spontaneam uoluntatem exhibere, congregare noluit. Quod uero ait, [Quoties uolui congregare filios tuos &c.] tale est acsi diceret: Ego uolui, sed tu noluisti; ego quod meum est feci, sed tu quod tuum erat, non fecisti: ego pro tua salute ad te, prophetas misi, sed tu eos interfecisti: ego ad te ipse ueni, & tu me recipere noluisti. Vult enim deus omnipotens omnes homines saluos fieri, & tamen non omnes saluantur, quia in duritia cordis impenitentes perseuerant. Nec absque consideratione pretereundum est, quod gallina se comparauit cum filiis, cum filios Ierusalem congregare se uelle dixit. Gallina enim simplex & mirabilissima est auis, quæ dum pullos fouet ac nutrit, plumas erigit, & totam se hispida reddidit, alas deponit, uocem attenuat, & totam se infirmam exhibet, ut pullos fortiores reddat, bestiis quoque & uerbis insidiantibus pro salute pullorum usque ad mortem

se opponit. Iuxta ergo hanc similitudinē dñs gallinē
 se cōparauit, quia ut nos de infirmis firmos faceret,
 & de terrenis ad cælestia subleuaret, q̄si infirmis ex-
 hibuit se infirmum, q̄n̄ de cælo descendit in terras, sci-
 ens quia nō est opus sanis medicus, sed male habentibus:
 & quasi totum se hispidū in passione reddidit,
 qui mitis & māsuetus apparuit. De quo **Isaias** ait: **Et** Isaie. 53
 uidimus eū non habentē speciem neq; decorē. Vocē
 attenuauit, q̄n̄ p̄dens in cruce dixit: **Deus deus meus,**
 ut qd me dereliquisti: **Et** ut p̄fecta in nobis esset
 liberatio, morti etiam p̄ nobis se obtulit. **Nec** indig-
 num debet uideri, si redemptor noster in assumpta
 humanitate gallinæ se cōparauit hic, qui etiā uermibus
 se assimilauit, sicut ipse per prophetā dicit: **Ego** Psalm. 22
 autem sum uermis & non homo. **Et** pulchre se gallinæ
 comparauit, qui persecutorem suum **Herodem**
 uulpem nominasse legitur, dicens: **Ite, dicite uulpi il-** Luc. 13
li, quia hodie & cras miracula faciam, & die tertia p̄-
 ficiſcar. Callida em̄ bestiola uulpes insidiatrix & ini-
 mica gallinæ comprobatur, ita quoque & **Herodes**
 callidus & ingeniosus gallinam persecutus est, quia
 dñm cum exercitu suo spreuit. **Pullis** eius insidiatus
 est, q̄a apostolos persequi non destitit, & ideo per-
 secutores dñi uulpibus comparatur, cum per **Prophe-** Psalm. 62
tam dicitur: **Ipsi** uero in uanum quæſierunt animam
 meā. **Introbūt** in inferiora terræ, tradētur in manus
 gladij, partes uulpium erūt. **Duæ** autem alæ gallinæ
 quibus pullos fouet, duo sunt dñi testamēta, ut duæ
 alæ gallinæ, **Moyſes** & **Aaron**, per quos dñs **Israēliti**
 cum populum de **Aegyptia** seruitute liberauit. **Siuē**
Iesus & **Zorobabel**, per quos eundem populum de
 captiuitate **Babyloniæ** reduxit. **Sed** his & alijs bñfi-

cijs ingratus, non solum credere noluit, sed etiam tritorē suum morti tradidit. Vnde & cōrigit eis merito, quod subditur: **Ecce relinquetur vobis domus uestra deserta.** Si qs corporalibus oculis intrueatur, uidebit etiam ad literam hanc dñi uocem esse impletam, quæ nobiliter in Ierusalem ædificata fulgebat, propter incredulitatem illorum ad solū usq; destructa est à Tito & Vespasiano, ita ut non relinqueretur in ea lapis super lapidē.

Matt. 24.

Vnde & dudū discipulis dño ædificia ciuitatis ostendentibus, ait illis: Videtis hæc omnia? Amen dico uobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruat. Dicitur namq;: [Ecce relinquetur vobis domus uestra deserta.] Domus illorū ideo dicitur, quia deserta relicta est, quæ quōdam domus domini dicebatur, quando hostia & sacrificia in ea offerebantur. modo domus uestra dicitur, quia deserta relicta est. Spiritually autē domus Iudæorū deserta relicta est, quia illis in incredulitate pseuerantibus, Christum in cordibus suis hospitem non susceperunt, qui

Apoca. 3.

ait: Ego ad ostiū ito & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum.

Jerem. 22.

Impleta est propheta Ieremiæ dicētis: Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meā, facta est mihi hæreditas mea quasi spelunca hyæng, quod est paruū quidem, sed rusticū animal, nocte sepulchra foditēs, & cadaueribus uescens mortuorū: cui merito comparantur Iudæi, qui Christum negantes, omni immuneditia & iniquitati se tradiderunt, dispersi de gente in gērem, & de regno ad populum alterum, relicti sine deo, sine lege, & sine sacerdotio, impleta in eis ppheta,

psalm. 53.

tia, quæ dicit: Famem patientur ut canes, & circuibūt

ciuitatem. Dico enim vobis non me videbitis amodo. donec dicatis benedictus qui venit in nomine dñi. Hęc sententia iuxta literam tūc impleta est, quādo dominus super pullum asinæ sedēs, Hierosolymis appropinquās, honorifice à turbis susceptus est, quando cum ramis palmarum occurrerunt ei, dicentes: Osanna filio Dauid, benedictus qui venit in nomine domini. Versiculus iste, spiritaliter potius, quā ad literam est intelligendus, & est sensus: [Dico enim vobis, nō me videbitis amodo, donec dicatis: Benedictus q̄ uenit in nomine domini.] Id est, me uobiscum in cordibus uestris manentē nō habebitis, quousque me credatis filium dei ad salutem hominum à patre esse missum.

DE SANCTO IOHANE
Euangelista & apostolo.

Iohannis ultimo.

In illo tēpore: Dixit Iesus Petro: Sequere me. Cōuersus Petrus, uidit illū discipulum quē diligebat Iesus, sequentē. Et rel.

Inierie huius lectiōis, tria sunt quæ nobis beatus Iohannes Euāgelista commendat, priuilegiū scilicet amoris domini erga se, resolutionē sui corporis, atq; descriptionem euāgelij. Priuilegium amoris sui nobis commendat, cum dicit: Conuersus Iesus, uidit illū discipulum quē diligebat Iesus, sequentem. Resolutionē sui corporis ostēdit, cum ait: [Et nō dixit ei Iesus, non moritur, sed sic eū uolo manere.] Descriptionem euāgelij, cum subiungit: [Nec est discipulus ille, q̄ testimoniū perhibet de